

OCENE IN POROČILA O PUBLIKACIJAH IN RAZSTAVAH
REVIEWS AND REPORTS ON THE PUBLICATION AND EXHIBITIONS

Publikacije || Publications

**Zdenka Semlič Rajh: ZAPISNIKI SEJ MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR 1853–1856.
Kritična objava arhivskih dokumentov.
Gradivo za zgodovino Maribora, XL. zvezek.**

Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor, 2015, 108 strani.

Pokrajinski arhiv Maribor s pričujočim 40. zvezkom *Gradiva za zgodovino Maribora* (GMZ) nadaljuje tradicijo publiciranja arhivskih virov za zgodovino Maribora, ki jo je začel akademik prof. dr. Jože Mlinarič pred 40 leti s prvim zvezkom *Gradiva*, v katerem so bile objavljene listine, nastale pred letom 1259.

Avtorica mag. Zdenka Semlič Rajh se je spopadla z ambiciozno zastavljeno idejo znanstvenokritične objave zapisnikov organov mestne samouprave kot zgodovinskega vira in pri svojem delu ohranja v XXXVII. zvezku prvič predstavljeno posodobitev izdaje v skladu z modernimi principi objav zgodovinskih virov in popisovanja arhivskega gradiva v skladu z mednarodnimi standardi popisovanja.

Tokratna izdaja zapisnikov sej mestnega sveta Mestne občine Maribor za obdobje 1853–1856 začenja serijo, v kateri bodo objavljeni zapisniki vse do leta 1941. Objava zapisnikov je na nek način logično nadaljevanje do sedaj publiciranih virov, saj predstavljajo izjemno bogat in pomemben zgodovinski vir za proučevanje zgodovine in delovanja uprave v mestu Maribor v času od druge polovice 19. st. pa vse do leta 1941. Dokumente, objavljene v XL. zvezku GZM, v izvorniku hrani Pokrajinski arhiv Maribor, in sicer v fondu Mestna občina Maribor, v serijah Sejni zapisniki občinskega odbora/sveta: gradivo Mestne občine Maribor od 1850 do 1918 in Sejni zapisniki predstavniškega telesa: gradivo Mestne občine Maribor od 1919 do 1941. Gradivo obsega 41 arhivskih škatel, v PAM pa so ga za obdobje 1940–41 dopolnili s fotokopijami zapisnikov iz arhiva Banske uprave Dravske banotvine v Arhivu Republike Slovenije, saj so bili originali uničeni – vse to popisuje avtorica v preglednem historiatu fonda, ki je vključen v uvod.

40. zvezek *Gradiva za zgodovino Maribora* vsebuje še kratek oris zgodovine Mestne občine Maribor v času 1853–1856, v katerem se v uvodu poučimo o težavah s konstituiranjem občine (po 1850), ki so zaznamovale tudi obdobje, iz katerega izvirajo predstavljeni zapisniki. Zgodovinskemu pregledu sledijo opombe k ediciji, ki bralca in uporabnika seznanijo z načeli, ki jih je avtorica upoštevala pri svojem posredovanju vsebine arhivskih dokumentov, v ločenem poglavju pa so razjasnjene tudi uporabljene krajšave.

Osrednji del publikacije predstavlja objava 23 sejnih zapisnikov mestnega sveta Mestne občine Maribor za čas od 18. 2. 1853 do 7. 11. 1856. Zapisniki so sestavljeni po dveh glavnih vzorcih – včasih je v uvodu najprej naveden celotni dnevni red, ki mu s sklicem na vrstno številko točke sledijo sklepi, v drugem primeru pa so točke dnevnega reda dopolnjene z odgovarjajočimi sklepi kar sproti. Za izdelavo sejnih zapisnikov je bil odgovoren sekretar, ki ga je izvolil mestni svet, zapisnik pa so poleg predsednika podpisali vsi na seji prisotni člani mestnega sveta in zapisnikar.

Mariborski «mestni očetje» so se na sejah mestnega sveta v obravnavanem obdobju največ ukvarjali z obrtnimi zadevami (s prenosi obrtnih pravic, odpiranjem novih delavnic, trgovin, gostiln in točilnic), s kadrovskimi zadevami (za-

sedbo delovnih mest v mestni upravi, plačami oziroma njihovim povišanjem), s službenimi oblekami in disciplino mestnih uslužbencev, s financami (financiranjem občinske uprave in mestnim proračunom), s komunalno ureditvijo, dodeljevanjem občinskih podpor, poročnimi dovoljenji, s prošnjami za sprejem v špital, z napotitvami v prisilno delavnico, s šolstvom (plačevanjem učiteljev) ter z lopami in pristaniščem na Lentu (zakup, tarife uslug). Precej je mariborske mestne svetnike zaposlovala tudi prometna problematika. Navduševale so jih malo utopične ideje o parniški plovbi po Dravi, uspešno pa so si prizadevali za navezavo Maribora na železnico iz Velike Kaniže (preko Ptuja in Pragerskega). Velika pridobitev za Maribor je bila selitev sedeža lavantinske škofije, ki je bila izvedena v letih 1854–1859, v obravnavanem času pa je mariborska mestna oblast iskala primerne prostore za rezidenco. Med zanimivostmi iz zapisnikov bi omenil še dodelitev podpore za odhod v toplice, ki je je bil v znesku 10 goldinarjev deležen (pisar?) Franc Haus (40/9, str. 43), in reševanje prostorske stiske mariborske bolnišnice z nakupom Prosenjakove vile (40/13, str. 60).

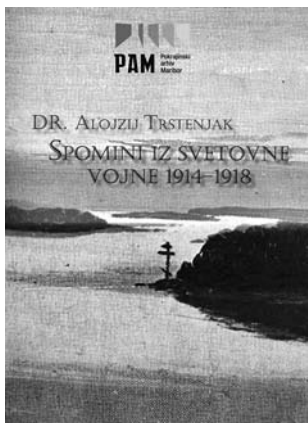
Publikacijo zaključujejo povzetki v nemškem in angleškem jeziku, seznam uporabljene literature in virov, kazalo objavljenih dokumentov, imensko kazalo in priloge.

PAM s 40. zvezkom GZM uspešno nadgrajuje pomemben del svojega poslanstva – posredovanje arhivskega gradiva uporabnikom. Avtorici mag. Zdenki Semlič Rajh in vodstvu arhiva gresta zahvala in priznanje za dobro zastavljen in korektno izveden začetek projekta objave tega pomembnega zgodovinskega vira v celoti, pričakovana odmevnost in uporabnost te kritične izdaje pa naj jima bosta spodbuda pri vztrajanju na začrtani poti.

Aleksander Žižek

Alojzij Trstenjak: Spomini iz svetovne vojne 1914–1918

Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor, 2015, 167 strani

V Pokrajinskem arhivu Maribor smo v okviru obeleževanj stoletnice začetka prve svetovne vojne izdali dnevnik pravnika, lokalnega zgodovinarja in visokega političnega uradnika dr. Alojzija Trstenjaka (1887–1964) z naslovom *Spomini iz svetovne vojne 1914–1918*. Pričujoči dnevnik je del osebnega fonda Trstenjak Alojzij, ki ga hranimo v Pokrajinskem arhivu Maribor. Svoje osebno gradivo je Trstenjak podaril oziroma v manjši meri prodal mariborskemu arhivu malo pred svojo smrtjo, to je v letih 1962 in 1963. Fond obsega šest arhivskih škatel skrbno zbranih dokumentov. Del dokumentov prikazuje pestro in s političnimi obračunavanji zaznamovano Trstenjakovo službovanje v politični upravi Slovenije v letih 1920–1945, drugi del pa zavzemajo številni rokopisi Trstenjakovih krajevnozgodovinskih, gospodarskih, pravniških in etnografskih razprav, nanašajočih se na Ormož in okolico.

Največjo vrednost daje fondu Trstenjakov dnevnik *Spomini iz svetovne vojne 1914–1918*, ki ga sestavljajo trije deli: V avstro-ogrski vojski, V ruskem vojnem ujetništvu od 28. 3. 1915 do 2. 4. 1918 in V jugoslovanski legiji (Dobrovoljski korpus Srbov, Hrvatov in Slovencev) od 9. 4. 1918 do 31. 12. 1919. Prvi del je pisan deloma v rokopisu in deloma v tipkopisu, preostaa dva dela pa le v tipkopisu. Trstenjak je dnevnik, kot je razvidno na več mestih v 'Spominih', pisal dnevno, tako na bojišču na prvi bojni črti kot pozneje v času bivanja v Rusiji. Nanj je nadvse skrbno pazil in si prizadeval, da ne bi prišel v roke sovražniku. Kljub temu izvornik ni ohranjen. Dnevnik je po prihodu domov, kot kaže, v več izvodih prepisal, ga uredil in dopolnil ter ga ponudil v odkup Banovinskemu arhivu v Mariboru in nekaterim drugim inštitucijam (Narodni muzej v Ljubljani,